

DODATEK ZA ODRSKO IZVEDBO

GLASOVI: *Študija o gospodu Pomarančniku! Pomarančnik kot kralj Lear! Življenjepis vélikega igralca! Gospod Pomarančnik kot Hamlet! Kot Othello! Od Argonavta do igralca! Zvezda z juga!*

(Bučno ploskanje občinstva)

NOVINAR: *Gospod Pomarančnik! Dovolite! Gospod Pomarančnik! samo kratek intervju! Datum, kraj, rojstvo, nebesno znamenje, višina, teža, lasje (jih nimam) oči (nebeško modre) izobrazba (Oxford, Paris, Salamanca), vaše veselje (špageti, parmezan, pomaranče), najljubši pisatelj (Picasso), slikar (Dante), skladatelj (Michelangelo), kipar (Jochann Strauss), filozof (Šekularac), zgodovinska osebnost (Borivoj Pomarančnik), vaš karakter (ponosen), slabosti (kraški teran) kompleksi (matematika), kaj vas vznemirja (matematika), kaj vas revoltira (matematika, matematika, matematika, matematika).*

NOVINAR: *Monsieur le Pomaranche, comment vous plaît à Paris?*

POMARANČNIK: *Excellent!*

NOVINAR: *Monsieur le Pomaranche, excuser moi, dites nous, s'il vous plaît, quel est pour vous le plus beau pays du monde?*

POMARANČNIK: *C'est la France!*

NOVINAR JI: *The most beautiful land of the world, mister Pomarainch?*

La più bella terra del mondo signor Pomarancico?

POMARANČNIK: *Brigitte Bardot! Questa è la terra italiana, la grande nazione di Giulio Cesare! C'est Paris, Paris charmant, charmant et dégénéré, dégénéré!*

NOVINAR: *Katoraja harošaja zemlja?*

POMARANČNIK: *La nazione di Pio cattolico, sancta Maria grazia Plena, sancta Maria, sancta, sancta — o, pardonnez moi, questa è la terra sovjetskaja, komunističeskaja rjevaljucija Barisa Gadunova, Ivana Groznava...*

NOVINAR JI: *Mučos buenos teras, señores Pomarančikosos, najlepša zemlja svijeta, the beautiful land, die schönste Erde?*

POMARANČNIK: *Ja, jawohl, das ist deutsches Reich, Sturm, habt acht, auf biks melde gehorsam — toreaderos, bicaderos espagnolos — slejpoovic, Beograd, da, tako, baš tako, Beograd überalles — la grande nazione degli spaghetti con le vongole, gnocchi con le vongole, macaroni, pastasciutta, il parmigiano italiano e la canzone italiana, Beniamino Gigli, Caruso, Verdi, Puccini, arie d'opere, il Trovatore, donna è mobile, è, è, questo è Rigoletto, oči čornije, oči polnije...*

NOVINAR: *Beautiful land, mister, beautiful land?*

POMARANČNIK: *Yes, yes London, Shakespeare, Churchill, yes, England's footbals et England's wyski, wonderful, yes, yes, charmant, charmant et dégénéré, dégénéré, harošejje, belle donne, belle canzone, tutti voi, tutti, tutti, tutti, tutte...*

NOVINAR JI: *denk ju, grazie, spasiba, merci beaucoup, baš van fala gospodine Narnačić, schönsten Dank, auf Wiedersehen!*

POMARANČNIK: *Au revoir!*

* * *

Razmišljal sem že o pogojih, ki jih bom stavljal raznim svetovnim direkcijam, določil sem celo svetovne jezike, v katerih bom pripravljen igrati — čeprav takrat kot še sedaj nisem znal nobenega, razen prvih treh do deset lekcij, — in če bodo narodi, ki mi jezikovno ne ugajajo, želeli slišati in videti mene na odru, bodo pač morali preštudirati mojo vlogo doma v prevodu in me potem na odru poslušati v jeziku, ki si ga bom sam izbral.

Niti za hip nisem podvomil, da bi direktorji ne mogli prisiliti ostalega ansambla v meni docela podrejeno stališče. Sodeloval bi v režijskem konceptu, usmerjal bi gibanje kolegov na odru, razvrščal jih v položaje, v odnose z menoj, ki sem prvenstveno zanimiv, da bi me ne prikriji ali oškodovali v odsko dominantnem položaju. In pri moji veri, ne zaradi kakšnih zvezdniških kapric, kje neki, samo zato, ker mi je narava dala tako izredno psiho, ki lahko toliko več pove kot druge psihe mojih kolegov, ker zaobsega v sebi tako rekoč vse, človeštvo in veselje v celoti! Zato ji naj drugi pomagajo in ji služijo — saj ni to zame, to je za nadosebni cilj, za dobro duha, za kulturo, za umetnost, za domovino!

Skratka, čutil sem se tako suveren in tako važen, da zares ni bilo govora o manjvrednosti. Nekje drugje se je zlomila moja igralska stvariteljska moč, ki je zares obstajala, saj so jo potrdili upoštevani in vodilni kulturni gospodje, od katerih so nekateri postali pozneje celo upoštevani vodilni tovariši.

Pravijo, da lahko na človeški karakter odločilno vplivajo mladostni erotični pretresi. Poglejmo torej, kaj se je v zvezi z ženskami zgodilo z menoj od rojstva do dvajsetega leta, ko je že začela uplahovati moja igralska ustvarjalna sila! Poznejši erotični karamboli ne prihajajo v poštev, do dvajsetega leta pa pri meni ne bo mogoče najti preveč razburljivega oziroma razdražljivega ljubavniškega življenja, ker sem bil bolj plah mladenič in sem — takrat še — ženske skoraj pobožno častil,

bile so spričo svojih las in postave prav nekaj pesniškega, skoraj utelešenje vsega duhovnega, le pomislite! — in sem zato držal do njih spoštljivo razdaljo kot v cerkvi do monštrance. Sicer pa sem se pustil prvič razdražiti že pred desetim letom; spomnim se, morali so me otročka dvigniti, da sem lahko pogledal čez ograjo balkona na plesoče maškare spodaj v dvorani in ena od maškaric je že prestrelila srce, ki se je komaj pred kakimi petimi leti rodilo, kar topla noč je sledila pisani maškeradi, topla seveda samo v srcu. Pozneje me je vznemirila neka mlada plavalka v bohinjskem jezeru, kakšna fotografija Grete Garbo med čevlji v izložbenem oknu — takrat je Garbo slavila svojo božansko slavo — tudi h kakšni gospe v mehkem kostimu ali bolj gladkem dežnem plašču sem rad prisedel v tramvaju, pa v slaščičarni, kamor me je mamica peljala za roko, če sem bil priden, na splošno, generalno vzeto, pa so mi ženske do petnajstega leta dale precej mir, če izvzamem tisto gospo iz cirkusa, ki mi je od desetega leta vsako noč hodila po glavi — ah ne, tako mir pa mi niso dale, ne, prav narobe, sedajle se spominjam, kar precej jih je bilo, o, seveda!, pa vse plavalke sladkovodnih in morskovodnih klubov... bolj točno: ženske mi že niso dale mir, samo jaz sem dal ženskam mir do petnajstega leta!

Takrat pa sem prvič poskušal postati dinamičen in osvajaški, poskušal — brez uspeha, pravzaprav s polovičnim ali pa samo s četrtnim uspehom. E! Smo že pri novih neuspehih na novem področju!

Potem sem se zaljubil v neko gospo v kopalkah, pravo boginjo, in tisto gospo, da, tisto telo so naši komunistični voditelji razglasili za izdajalsko, ker je bilo fašistično; prava fašistična gospa je bila to, žena visokega italijanskega funkcionarja — okupatorja. Jaz pa sem se tedaj vsaj kolikor toliko boril proti fašistom in zato zame ni prišla v poštev.

Lepota je strmela vame vsepovsod, ne samo lepota ženskih teles, tudi lepota dreves, rož, kamnov, jezer, morij, sončnikov, oblek — v času, ko so drugi jurišali, ko so padale bombe, ko so se rušile hiše.

Bombe, ki so sprešale lepotice v smrt, v spake, v trohno.

Svet lepote je razpadal. Recite, kar hočete, imejte takšno ali drugačno filozofijo, brez ljubezni do lepote, tudi do fizične lepote, ni življenja — preveč jo potrebujemo!

Človeško telo, najlepše človeško telo, se bo spremenilo v starko in mrliča!

Kaj je lepota nekaj, kar uide, kar mine, kar je in kar ni, kar je samo prevara?

Zame je bilo to osnovno vprašanje —. Bolj važno kot obstajanje Boga, kajti že takrat sem vedel, da lepoto ljubim bolj kot prijatelja,

bolj kot domovino, bolj kot Beethovna, bolj kot Boga in bolj kot komunistično partijo.

Postajal sem filozof. Tragično človeško bitje, ki se je zavedelo samo sebe. Smrt spredaj in zadaj — vmes jaz — se pravi mi vsi, človeštvo. Toda v tej brezlični človeški množici, bolj kot vsi drugi, predvsem jaz, kajti še nihče pred menoj se gotovo ni tako ostro zavedal, kaj se pravi bivati in ne bivati, nihče ni tako usodno vprašal: kaj, kam in zakaj? Jaz pa sem tu in mislim. Ubog sem, nesrečen, preklet, toda velik. Kakšne misli imam! Kako je mogoče, da sem bil ravno jaz deležen tolikšnega uma, jaz, ki v šoli niti kotov nisem znal kvadrirati — toda kaj so koti v primeri z vesoljem! Iščem v veselje in večnost. Razbijam nebo in sebe. Milijski žive ob meni. Milijski so že živeli. In samo jaz sem tisti — o, kakšna usoda! — ki vse to vem, ki se sprašujem. Ubogi, ničesar ne vedo! Vozijo se s tramvajem, brijejo se, češejo, oblačijo, ljubijo se, jedo, in tako jim bo šlo to življenje, pa sploh ne bodo vedeli, kje so bili! O, le zakaj ne vedo? Da bi vsi vedeli! Da bi bili pravi ljudje kot sem jaz! Sicer pa je bolje, da ne vedo, saj bi ne prenesli resnice! Bolje, da se mučijo za vsakdanji kruh! O, človeštvo, ki se boriš za komunizem, ko boš nasičeno in naspano, se šele zaveš! Kakšna groza te čaka! Misliš, da potuješ sreči nasproti, pa se ti bo tisti hip, ko stopiš v paradiž solat, pečenk in avtomobilov, odprlo brezno in v tvojo glavo trešči spoznanje. Takrat se šele dopolni usoda Adama in Eve, ki ju je kača speljala, da sta segla po prepovedanem sadu. Jaz sem že tak od boga prekleti Adam, drugi še bodo! Čudno, da sem ravno jaz prvi!

Po glavi so letele misli kot blaznežu, skakale so, preskakovale, se lomile, napadale same sebe in rezale lastne možgane.

Vse bi še šlo, če bi se ne začel spraševati, kako da lahko gledam, da lahko hodim, da jem, da lahko mislim, da govorim, da sploh čustvujem. Ko sem preanaliziral gledanje po vseh bioloških in fizikalno optičnih zakonih, sem zares še lahko gledal, tudi jedel sem še — prehranjevanje je kot pribito moja najbolj silovita strast — z govorjenjem so bile že težave, s čustvovanjem pa sploh ni šlo več. Gledam. Seveda vam lahko učenjaki razložijo, kako to gre, kaj se zgodi, ves potek in proces, ampak da gledate, da vidite, da vonjate, tipljete, mislite, da govorite, za boga, to so neverjetne stvari, na to mi ne mislimo! Že vsak gib, hoja, izteg roke, poskok ali premik!

Ljubim — kaj se to pravi ljubiti, zakaj ljubim, kako to gre, kaj se zgodi, ali je to smiselno, je sploh kaj vredno ljubezni? Kaj, kaj je to ljubiti, kako je nastala ljubezen, kako da je sploh ljubezen?

Ljubim gladko kožo, vdolbeni trebušček, izdolbena prsca, ljubim temne lase, svetle lase, rdeče lase, lase, snov, ki jo bo jutri vrgel frizer

v smeti, zobe, ki jih bo izruval zobozdravnik! Ljubimo ustnice, napete, rdeče ustnice, rdeče, zavihano mišico, ličnice, ki so kost mrtvaške lo-banje, ljubim prste, rame, boke, prsi, trebuh, noge, roke, živote, pas, širine, višine, gmote, debeline, okrogline, mehkode in gladkode — jutri bodo pasovi široki, oči zabuhle, lica razbrazdana, noge klecave, prsi mahedrave, kože mlahave, deklica bo starka, včeraj je bila dojenček, včeraj suha, jutri bo debela, potem bo koščena, bo siva, bo zgrbljena, bo mrlič, bo strašilo — in mi, mi jo ljubimo! Ljubimo mesnico, zaljub-ljeni smo v tolšče, v žile, mišice, tekočine, kosti, atome, fiziko, kemijo! Ljubimo jih z obleko vred, z barvami obleke, s krojem, s čevlji, z usnjem, z nogavicami, s sviloprejkami, s tvornično robo, s kožo, odrti živalim s hrbta! Ljubimo krojače, tovarne, atome!

Hinavčijo tisti, ki pravijo, da ljubijo samo zaradi duše, ker če bi ljubili samo dušo, potem bi si izbrali kakšnega Shakespeara ali Bacha, ne pa žensko za ljubezen. Šele ko se poljubijo ustnice in objamejo pa-sovi, ko zadihajo prsi ob prsi, ko se ureja napad moža in predaja žene v pravilna sorazmerja, ko deluje še vseh tistih sto neznanih vzrokov, lahko ljubimo z dušo. Potem lahko zelo ljubimo tudi dušo. Šele potem. Ker vsa naša narava, vsi čuti in naš temperament morajo prej najti zadoščenje, svoje nasprotje, svoje izenačenje ali svoje dopolnilo.

In tistemu, ki ne mara takole zavihanih obrvi ali takole vdolbenega trebuščka, toliko dolgih nogic in rokič, ki ne mara takšnihle gibov, drže in hoje, ki noče, da so tako živalne in vihrave, ampak recimo bolj za-držane, bolj obvladane, temu bo ženska s takšno postavo in tempera-mentom nekaj čisto drugega kot ljubimcu.

Ljubimec občuti drugače žensko kot neljubimec, ženska žensko drugače kot moški žensko, moški drugače moškega kot ženska. Žabjež doživlja ekstazo ob žabi, kenguruj ob kengurujki, prasec ob prasici, opičjak ob opici, netopir ob netopirki, krastačnež blazni ob krastači! Za nas je njegova lepota stud in stud je za druge lepota! Farsa, gro-teska! Iskra dveh nasprotno naelektrenih polov, samo iskra, ki preskoči iz katode na anodo, nič več.

Kaj je ona? Kaj je on? Kdo čustvuje pravilno? Kako je pravilno?

Isti predmet doživljamo vsak po svoje, ob istem različno čustvu-jemo. Ni prav, ni prav, da ni za vse enako! Jaz sem narejen, jaz sem tako ustvarjen, da ta in ta pojav, ta in ta predmet takole občutim, moj kolega ga nemara drugače! Nekaj je izven nas, seveda je, in mi nekaj doživljamo, nekaj čutimo, ampak s tem še ni prav nič rečeno, da tisto spoznavamo takšno, kot je.

Ljubimo Jadransko morje, ker je tako lepo modro! Modro, modro, modro! Voda je vpila vse barve svetlobnega spektra, rdeče, rumeno,

zeleno, vijoličasto, samo modro je odbila od vodne gladine skozi lečo mojega očesa do mrežnice. Vse druge barve je vzela voda vase, vse druge barve ima. Pa še to ni resnica! Modre barve sploh ni, nobene barve ni in nobenega zvoka. Svetloba je samo elektromagnetno valovanje in zvoki so zračni tresljaji. Aparati v meni, v očeh in v ušesih zaznavajo to valovanje kot svetlobo, kakršne dolžine so pač valovi, tresljaje pa dojemajo kot tone, nizke in visoke, kolikor naglo je tresenje predmeta. Elektromagnetni valovi, zračni tresljaji — voda, to je H₂O, veliko H₂O-jev in jaz sem zaljubljen v morje! In drugačni H-ji in O-ji in elektromagnetni valovi in tresljaji in gmote in mehkože in zavoji in jaz sem zaljubljen v žensko!

Jaz sem napačen, moje čustvo je napačno, moja misel je napačna! Kako naj, prosim, živim da bom pravilen? Ta človek je napačen in oni tam je napačen! Vsako čustvo je lahko napačno! Kaj naj torej delam, kaj čutim, kaj mislim, da bo pravilno? Kaj se naj za boga godi, kako naj teče motor v moji glavi, da ne bo čustvovanje samo igra, ampak da bo veljalo! Nekaj bi rad prijel, zagrabil, da bi bilo trdno, zares!

Vsaka človeška lobanja pripoveduje, da ima svojo resnico, ne mojo, ne tvojo, ampak svojo, svojo, ki ni moja, ki ni tvoja, ki je samo svoja! Milijone resnic! Muka je vsak človek, vsaka knjiga, simfonija, slika, kip, stavba!

Muka je lastna ljubezen!

Ljubezen, kako se sproži, kaj je, zakaj je nastala — o, gorje, in sedaj se naenkrat ne sproži več, ničesar ne čutim, mrzel sem, ničesar ne čutim do deklice, ne do prirode, ne do muzike, ne do človeka — ne znam več čustvovati, ne znam ljubiti! Tale vejica na drevesu ima takšne in takšne zavoje, tale gora, tole pobočje, takšno barvo in gmoto, v odnosu do drugih je takšna in takšna in takšni zavoji, loki, vzgibi, barve, svetlobe, prostornine, perspektive... vzbude takšno in takšno občutje, bi ga morale, zakaj ravno takšne linije in barve, kaj je v njih, da ravno takšno, po kakšnem zakonu, zakaj je ta zakon tak, kako je nastal, kaj se to pravi zakon, kaj je zakon, so zakoni dani, so sami od sebe, jih delamo mi, so odtis narave v našem duhu ali projekcija našega duha v naravo, in zakaj sedaj ne čustvujem, ko bi moral po zakonih, zakaj naenkrat ne znam?

Govorim. To je res, da pride sapa, drgne ob glasilke, nastanejo tresljaji v glasilkah in tresljaji v lobanji, ampak kako, da — lahko delamo besede, zavestno, določene zvoke, ki pomenijo to in to, ki so misli (kako, da si je misel izbrala ravno zvok, da se izrazi?) ... in kako so misli nastale, saj to je nepojmljivo, da lahko rečem: jaz grem tja, daj mi piškot, ta kritik je tepec — kaj šele, da mislim bolj zapletene

misli, da jih posredujem drugim, da drugi misli po istih principih, da me zato razume, da se razumemo, kako fantastično, da je to omogočeno, da je to v naravi stvari! Vse, vse okrog mene, vse v meni, ves jaz in vsi mi, vse to je čudno, le kako more biti, kako je zapleteno, kako da sploh je?

Kmalu ne bom znal več gledati, ne bom znal dihati, ker preveč razmišljam, kako in kaj se zgodi, da gledam, da diham, da se premikam.

In govor se mi že zatika, sapa ostaja v grlu, a-ja ne spravim več iz sebe, tudi b-eja ne več, sapa ne pride pravilno do ust, v jeziku se zasvaljka, joj, kako pameten je jezik, da jo zna premleti v vso abecedo, kako modro se zvija, in tudi ustnice delajo in zobje in trdo nebo in v lobanji odmeva, meni pa gre v nos namesto v čelno rezonanco, prav zatika se mi v nosu in grlu, na kašljanje mi gre, skrbi me, sapa ne uboga, pa je to delala včasih sama od sebe, sama od sebe je govorila, kot sem ljubil sam od sebe, kot sem jokal sam od sebe, kot sem se razveselil jutra — sedaj pa se ga nič več, vem, da bi se ga moral, pa se ga ne, se ga ne znam, čustvo se ne pojavi, kot da ga ni, kaj je to čustvo, pride in ga ni, kot spomin, čudež, spomin!, bilo je in ostane zapisano v spominu, spomin pa ne moreš prijeto in izgine, pozabi se, tudi za leta, pa se zbudi spomin, kot da je naslikan v možganih, naenkrat, tudi čez petdeset let, kje je spomin med tem in zakaj pride spet, kaj ga priključ, včasih pride z našo voljo, pa tudi brez volje in proti volji, brez spomina bi mi sploh ne bili, mi smo tudi iz mnogih spominov, čudež spomin, tudi volja je čudež, ampak sedajle se jaz več ne spominjam, stena je padla na spomin, brez spomina sem, brez čustva, brez zavesti, skoraj brez, ni sedanjosti, ni preteklosti, zavedam se samo, da se ne morem spominjati, da ne morem čustvovati, zavedam se samo stene, samo ta stena sem še — kaj če umre v meni tudi spomin, potem tudi mene ne bo, znorel bom — mogoče že norim!

Igram vlogo — kaj se zgodi, da igram, da nisem to jaz, da ne živim iz sebe, ampak da ustvarim drugega v sebi, iz česa, kako — potem imam tekst in govorim tekst in ta tekst znam na pamet, jaz pa ga govorim, kot da sedajle doživljam, da sedajle mislim te misli, da so moje, iz mene, ne že napisane, sedaj živim vlogo, prvič, iz sekunde v sekundo, ničesar še ni, čeprav že vse je, določeno do besede, do odtenka čustva in strasti zapisano, jaz moram vzbuditi pravkar prav to in to in samo to misel, samo to čustvo in čustvece, nič drugačno, nič po svoje, že zapisano, že določeno in vendar ta hip novo, prvič rojeno, ker sicer to ne bo živo igranje, ampak govorjenje na pamet naučenega teksta in brezmiselno sproščanje nekih približnih strasti... če bi si lahko sproti, sam izmišljal vlogo in tekst, to bi še šlo, ampak iz napisanega, to pa ne, ker jaz

ne morem biti sedaj prvič, če je tisti že, prvič misliti, če je že mišljeno! Ne znam! Nikdar več ne bom znal! Igranje je prezapleteno! Nedoumen proces, še bolj nedoumen, kot je življenje, ker to je ponovljeno življenje — to ni oponašanje življenja, to je novo življenje po že določeni predlogi življenja. Življenje, ki ni življenje! Ne bom mogel! Ne! Saj mi zares ne gre več!

Ves čas, ko igram, sploh samo mislim, da mi ne gre, da mi ne more iti, ker je prezamotano, komaj še igram, mogoče me še slišijo, mogoče zanje še igram, v sebi pa samo premišljujem, kako da se sploh lahko igra.

Izgubljen sem! Jaz ne bom igralec, jaz že nisem več igralec! Vsi upi, vse nade — zbogom!

Spoznano. Tu je bil vzrok. Jaz sem filozofsko uničen igralec. Tragična žrtev čiste filozofije.

Hotel sem spoznati svet. Zato sem ga razstavil in razbil v koščke. Razbil pa sem tudi samega sebe.

Meteor je začel padati, preden je bil izstreljen. In kako simbolično! Nisem nastopil kot Romeo, ne kot Othello, ne kot Lear, temveč kot sluga s tremi stavki. Pritekel sem na oder in spodrsnilo mi je na pomarančni lupini, preden sem spregovoril prvo besedo. Smeh v dvorani. Najbrž sem podzavestno razmišljal, kako težko je hoditi in stati na nogah. Padel sem v prizoru, ko moram sporočiti tragično novico, gledalci pa so se smejali, namesto da bi bili jokali. Pozneje se niso samo smejali, ampak so tudi žvižgali.

Meteor ni vzletel, meteor je padel.

Leto za letom so se vrstile uničujoče kritike — spraševal sem se le, od kod to demonično sovraštvo kritikov do mene, zdelo se mi je, da me je od njih odvojilo moje mistično občutje človeške duše in sveta, taisto, ki me je tudi pregnalo od naše partije, kritiki pa so vzgojeni marksisti, zdel sem se sebi partijski preganjanec, žrtev svoje individualne koncepcije življenja in družbe — kritike so se sčasoma skrajšale, kot so se skrajšale vloge, samo še na skrajnem robu kritik je stalo moje onečasteno ime s pripisom: ni zadovoljil, je motil, je izrazito slab — dokler niso prenehale tudi takšne kritike, ker me kritiki na odru sploh niso več našli.

Letos pa so me izbrskali iz arhiva, slučajno mi je dalo neko majhno gledališče veliko vlogo, zopet sem vskočil namesto nekoga, ki je zbolel, in potem je šlo to malo gledališče na gostovanje v malo mesto in direktorica malega gledališča v malem mestu me je opazila — še vedno sem zanimiv, čeprav ne morem več postajati pred dekliškimi šolami — ampak direktorica malega gledališča malega mesta je mala oseba, jaz pa sem igral veliko vlogo in velike vloge so zapeljive, igralci v velikih

vlogah pa sploh — revica ni vedela za moj resnični položaj v rodnem mestu in me je pomotoma občudovala kot zvezdnika.

Jaz pa, ki sem se več kot dvajset let pogumno boril proti častihlepju v sebi, sem klonil prvi vabi in se predal najbolj nečimrni in bedasti strasti.

... kajti ljudje, nad nami je vesolje, ki se giblje iz večnosti v večnost, neizmerni hudourniki zgodovinskega dogajanja lete kot vihar skozi čas in brišejo ljudi pod seboj. Kaj so bili in kje so milijoni čaščenih? Izgubljeni so za vedno, utonili so v oceanih smrti, imenitniki z zlatimi venci, obsijani srečniki zemlje! Manj so kot prah pod stopali!

Vlak poje po tirih. Prerukal je mojo slavo v prsih. Kaj zato! Naj udarjajo bobni koles, naj ropotajo:

prah si in prah boš!

Salve, Salve, Hosana, Hosana, odmeva v daljavi, ki se izgublja v pozabo.

DODATEK ZA ODRSKO IZVEDBO:

Mislím, da mi gleda v lice, naravnost v nos, ta toponosa spaka!

A če že gre, naj ji nasproti grem, pokonci, z mečem v roki!

Kaj pravíte, da je zaman? Nikoli!

Kaj pravíte ... pravíte ... nikoli ... ni ... ko ... lí

Jaz se bijem, bijem, bijem!

bi, bi, bi — ba, be, bi — bijem — ba, be bi

Kako to, da lahko govorim? ba, be, bi, bo, bu, be, be, bi, bo, ba —

b, b, — b, b, b, b, b ...

Tolšče, žile, mišice, tekočine, kosti ... H₂O, H₂O, H₂O.

Kako to, da lahko premikam roko, nogo?

Ne bom znal več dihati!

Vse, vse okrog mene, vse v meni, ves jaz, vsi mi, vse je čudno.

Kako je zapleteno, kako, da sploh je?

Jaz se bijem, bijem, bijem ... bi, bi, bi ... ba, be, bi ... bijem ... ba,

be, bi ... bi, bi ... b, b ... b, b ... b ... b ... b ... b ... b ... b ... b.

»Zadnje gostovanje« je bilo, v avtorjevi interpretaciji, izvedeno na eksperimentalnem odru Drame pod naslovom: Zvezdnik danes in nikdar več.